

London, 1859 szeptember 26.

KOSSUTH LAJOS IHÁSZ DÁNIELNEK, KÖZÖLVE VELE
MEGJEGYZÉSEIT A LÉGIÓ FELOSZLATÁSÁNÁL KÖVETETT
ELJÁRÁSRA VONATKOZÓAN.

O. L., N. M. 1848—49-es ír. Fasc. 1358.

Kedves Barátom!

A légio szétosztásárolí busan érdekes levele kezemhez jutott. Nem lévén hirtelen ki által leiratnom eredetiben küldtem át Teleki Laczinak Párisba (visszaküldés mellett) minthogy ép akkor irtam volt neki a Császárnál még függőben lévő pontok iránt.

Lesznek némelly detaillok iránt felelni valóim, akkor fogom tenni ha levele viszajő Telekitől.

Most egy dologra akarom kérni, mi igen szivemen fekszik. Mí-
dön Párisban utolsó emlékiratomat küldém a Császárhoz, kíván-
ságaim közé azt is befoglálám, hogy az Americába menni akarók
ingyen szállitassanak át. Ludvigh éppen ott lévén kért fiát Gyulát
is foglaljuk be az elszállitandók számába. Nem volt ellene kifogá-
som, annál kevésbé, mert az ifjú Ludvigh a Magyar Nemzeti Igaz-
gatóság irnokává volt kinevezve, tehát ellátási gondoskodásunkra
szintoly igénye van, mint a többinek. Szabó ezredes ott lévén meg-
hagytam neki, hogy tegye meg a kellő lépéseket Turinban. — De
Szabó másnap Angliába jöven nem tudom nem felejtette-e el. Nem
szeretném ha a szegény fiú elfelejtetnék. — Klapka már elutazván
nem tudok más módot mint Önt megkérni, irassa be Ludvigh Gyula
Igazgatósági irnokót az Americába ingyen szállitandók lajstromába
's írja meg Ludvighnak Brüssellbe, ha megtörtént e, 's mikor és hová
kell a fiúnak menni, hogy a transporthoz csatlakozzék. — E dolog
nagyon szivemen fekszik — tartozunk vele.

A legio elosztása iránt mind Ön édes Barátom, mind Klapka
tábornok 's Kiss ezredes sokat irtak arról, hogy az elharapózott
nyugtalanág a rögtönös elosztást halaszthatatlanná tette. Azon-
ban ('s ez Klapka eljárása iránt neheztelésem oka) minden argu-
mentum megszünik a következő körülmény ellenében. — Sept. 6.-
kán azt írja nekem Klapka, hogy becsületbeli pont az elosztás
előtt biztosítást szerezni a seregnek azon kétes pont értelme felöl
„seront renvoyés dans leurs foyers“ — azért kér, tegyek haladéktal-
anul ez iránt lépést a Császárnál. E felszollítás 8.-án érkezett 's
nem is érkezhett hamarébb kezemhez Párisba — 's én Klapka
egyenes kérése folytán még az nap 8.-kán irtam a Császárnak, hogy
bővebb biztosítás nélkül lelki ismeretünk 's becsületünk nem en-
gedi a legio hazaküldését eszközlésbe venni. — Azonban Klapka,
ki e lépésre 6.-kán egyenesen felkért, nem csak rationabilis ideig
nem vár a Császár válaszára, de éppen 8.-kán, levelének hozzám ér-
kezte napján arbitraire „volte facet“ csinál Turinban 's az eloszlá-
tás iránt rendelkezik. — Compromittálja a Császárt és minket a
Császár előtt. — Igy nem szabad köz ügygel, nem szabad velünk ját-

szani. Ez megbocsáthatatlan könnyelműség. — 'S lám a mi később történt csak sullyosítja a dolgot. — A Császár ugyan csak figyelembe vette kérésemet. Maga írja Barátom, hogy a harmadik transport elindulása előtt meg jött a Császári biztosíték. Ki tagadhatja hát, hogy az első két transport megindulását vagy utazását nem volt volna nehéz detailokban akkint lassítani, hogy szegények ők is megkapták volna a biztosítást, mielőtt Osztrák kézre jutottak.

Ezek tények 's mert tények nem engednek tért ellenokoskodásra.

Tehát mi csakugyan elválunk kedves Barátom? — Fájdalmasan esik mind nekem, mind családomnak. — Igen rideg magánosan fogok ezntul jární hontalan pályámon. Csak az vigasztal, hogy Ön kedves jó barátom jövőjét gond ellen biztosítva látja. — Adja Isten, hogy a Piemonti Ezredesre háruló kötelességek soha se legyenek incompatibilisek a Magyar polgárra hárulókkal.

Mi rosszul vagyunk itt. Még házunk nincs (most alkuszom 12 Regents Park Terrace iránt — nem messze a York and Albanytól 's a Queens Road mellett) — lodging házban¹¹⁰ nyomorgunk — annál fatálisabb existencia, mert a mióta Londonba vissza értünk Teréz mindig beteg 's Vilma mindig köhög. Nervosus vagyok az aggodalomtól. Nem sokára irok ismét. Hú barátja

KOSSUTH

87.

London, 1859 szeptember 29.

KOSSUTH LUDVIGNAK AZ OLASZORSZÁGI MAGYAR LÉGIÓ FELOSZLATÁSA KÖRÜL TÖRTÉNT HIBÁKRÓL.

O. L., N. M. Kossuth-ir.

Barátom!

Szállásom még mindig nincs — most vagyok alkuban egy iránt, alkalmasint ki veszem. 12 Regent's Park Terrace N. W. London, de még bele kerül két hét, míg helyre vergődöm, addig csömörletes boarding houseban¹¹¹ vagyunk kénytelen nyomorogni, mi annál bajosabb, mert Nőm — mióta be' érkeztünk e rettenetes Londonba, folyvást 's már súlyosan beteg. — Sok bú gond van szegény fejemen.

A Legio már el van oszlatva. 18.-án ment el az utolsó csapat. — A Császár Biaritzból 16.-kán ezeket telegraphálta a Királynak: „Le Comte de Rechberg¹¹² a promis par écrit que les Hongrois de la legion étrangère (Hongroise) seront amnestiés et dégages de tout service militaire.“ Ez tehát jól van — ez határozott, nem hiába sürgettem a magyarázatot. — A többi pontokra, nevezetesen a még függőben lévő indemnisationra nézve (hová te is tartozol) még nem kaptam választ. Várnunk kell — érezni fogod, hogy morális lehetetlenség koldulgatni. — Ha nem felelnének — mi meg lehet — gon-

¹¹⁰ Szállodában.

¹¹¹ Penzióban.

¹¹² Osztrák külügyminiszter.